



Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjoni istungi protokoll nr 151

Eesti, videosild

Esmaspäev, 2. märts 2026

Algus 13.15, lõpp 14.40

Juhataja: Peeter Tali (esimees)

Protokollija: Roosmarii Kukk (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Vladimir Arhipov, Katrin Kuusemäe, Luisa Rõivas, Aivar Sõerd, Kadri Tali, Tarmo Tamm, Urve Tiidus

Komisjoni ametnikud: Teele Vares (nõunik-sekretariaadijuhataja), Teele Taklaja (nõunik), Getter Kristen Treumuth (nõunik)

Puudusid: Arvo Aller, Lea Danilson-Järg, Enn Eesmaa, Rain Epler, Tiit Maran, Anti Poolamets, Maido Ruusmann ja Kristo Enn Vaga

Kutsutud: Justiits- ja Digiministeeriumi Euroopa Liidu asjade ja väliskoostöö talituse juht Kristiina Krause, IT-õiguse talituse juhataja Stina Avvo, andmekaitseõiguse talituse juhataja Kristi Värk ning riikliku küberturvalisuse talituse nõunik Raavo Palo (2. päevakorrapunkt); siseminister Igor Taro ja Siseministeeriumi EL ja välissuhete osakonna nõunik Katarina Budrik, Justiits- ja Digiministeeriumi Euroopa Liidu asjade ja väliskoostöö talituse nõunik Reet Kase (3. päevakorrapunkt); regionaal- ja põllumajandusminister Hendrik Johannes Terras ja Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi taimetervise osakonna valdkonnajuht Marika Ruberg (4. päevakorrapunkt); regionaal- ja põllumajandusminister Hendrik Johannes Terras ja Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi regionaalpoliitika osakonna nõunik Taavi Kurvits (5. päevakorrapunkt); Klimaministeeriumi lennundusosakonna juhataja Taivo Linnamägi ning nõunik Silja Võormann (6. päevakorrapunkt); Välisministeeriumi Euroopa osakonna nõunik Anne Mardiste (7. päevakorrapunkt); Riigikantselei Euroopa Liidu sekretariaadi nõunik Ülle Hanson (3. päevakorrapunkt), Riigikantselei Euroopa Liidu sekretariaadi nõunik Karin Zereen (4.–6. päevakorrapunkt), Riigikogu Kantselei avalike suhete osakonna pressinõunik Merilin Kruuse (1.–8. päevakorrapunkt)

Päevakord:

2. Seisukoha andmine: Euroopa Liidu digivaldkonna lihtsustamise koondpaketi (Omnibus VII) - COM(2025) 836–837 kohta

2. Seisukoha andmine: Euroopa Liidu digivaldkonna lihtsustamise koondpaketi (Omnibus VII) - COM(2025) 836–837 kohta

Kristiina Krause andis ülevaate Euroopa Liidu digivaldkonna lihtsustamise koondpaketi

(Omnibus VII) kohta. K. Krause tõi välja, et Euroopa Komisjoni seitsmenda lihtsustamise Omnibus'i pakett on kaheosaline: digivaldkonna õigusaktide Omnibus (sisaldab ettepanekuid isikuandmete kaitse üldmääruse, andmekaitseõiguse ja küberintsidentidest teavitamise kohta) ning tehisintellekti määruse Omnibus. Paketis on ka ärikukru ettepanek. Omnibus'i eesmärk on koondada ja lihtsustada erinevatest õigusaktidest tulenevaid kohustusi, kõrvaldada dubleerivad nõuded ning suurendada õiguskindlust ja -selgust. Muudatused puudutavad näiteks eriliigilisi ja biomeetrilisi isikuandmeid, nende kasutamist tehisintellekti (edaspidi TI) arendamisel, aruandluse teavitamiskohustusi ja lihtsustamist ning vastutavate töötajate koormuse vähendamist. Tehisintellekti Omnibus keskendub riskipõhisele lähenemisele, et muuta TI määruse rakendamine praktilisemaks ning ettevõtetele innovatsioonisõbralikumaks. Tehakse ettepanek lükata edasi kõrge riskiga TI süsteemidele kehtestatud nõuete rakendamine, kuna vastavad standardid ja suunised ei ole veel valmis. Seisukohtade koostamiseks korraldati kaasamisseminar, kus osales 34 asutust ning moodustati viis peamist osa: horisontaalsed seisukohad (rakenduvad kogu pakatile), andmeõigus, intsidentide teavitamise aken, isikuandmete kaitse üldmäärus ja tehisintellekti määrus. Eesti toetab Omnibus'i üldeesmärgi, sealhulgas Euroopa andmeõiguse reeglite lihtsustamist, halduskoormuse vähendamist, ettevõtete konkurentsivõime suurendamist ning keerukuse vähendamist. Isikuandmete kaitse regulatsiooni muutmisel tuleb vältida Euroopa Liidu põhiõiguste olemuse muutmist ja põhjendamatuid takistusi TI kasutuselevõtule ning treenimisele. K. Krause rõhutas, et Omnibus'i teemad on omavahel seotud ning Omnibus'e ei tohiks liigselt tükeldada, kuid ajakriitilised osad, nagu kõrge riskiga TI nõuete kohaldamine, vajavad kiiret edasilükumist. **Stina Avvo** andis ülevaate IT- ja andmeõiguse seisukohtadest. Kõneleja tõi välja, et Eesti toetab ühtse digiomnibus'i eelnõu koostamise ettepanekut, rõhutades, et ühendamine peab olema süsteemne ja terminoloogiat ühtlustav. Oluliseks peetakse laiendada väärtuslike andmetike kategooriaid avaandmete direktiivis ja tulevases andmemääruses, kuid seejuures ei tohi ohustada riigi sise- ja välisjulgeolekut. Eesti toetab selgust avaandmete isikuandmeteks kvalifitseerimise osas: see peaks olema lubatud ainult andmesubjekti nõusolekul või õiguslikul alusel. Privaatsuskaitse tehnoloogiate kasutamist andmetöötlustes peetakse vajalikuks, et minimeerida privaatsusriske. Uue andmemääruse kohaselt soovitakse andmevahendusteenuse regulatsiooni lihtsustamist, mille tulemusel tegevuse alustamisest teavitama ei pea, kõik muud järelevalvereeglid jäävad alles. Hädaolukorra andmete jagamise sätte lihtsustamist toetatakse tingimusel, et eelistatakse isikustamata andmeid ning põhiõigused on kaitstud. S. Avvo märkis, et toetatakse Euroopa andmeinnovatsiooni nõukogu mandaadi laiendamist, et tugevdada rolli andmepoliitika, piiriülese andmevahetuse ja tehnilise koostöö koordineerimisel. Lisaks toetab Eesti platvormidirektiivi (B2B) kehtetuks tunnistamist, kuna vastavad sätted sisalduvad digiteenuste määruses (DSA).

Raavo Palo tutvustas intsidentide teavitamise akent. R. Palo tõi välja, et Euroopa Liidu õigusaktid näevad praegu ette, et erinevatest juhtumitest tuleb teavitada mitmeid asutusi eri regulatsioonide kohaselt, mis võib tähendada sama juhtumi puhul mitmekordset teavitamiskohustust, sh küber- ja andmekaitseasutustele ning elutähtsa teenuse korraldajatele. Omnibus-paketis on kavandatud ühtse teavitamisakna põhimõte, mida Eesti toetab tingimusel, et rakendamine ei põhjusta liigset halduskoormust ega ebamõistlikke kulusid. Ettepanekus on seatud eesmärgiks vormide ja andmekoosseisude ühtlustamine, kuid Eesti ootab lisaks teavitustähtaegade ühtlustamist eri õigusaktide üleselt. Samuti soovitakse ühtset küberintsidentide taksonoomiat, mis võimaldaks juhtumeid käsitleda kõikides liikmesriikides ühtemoodi. Ühtset teavitamisakent asub haldama ja arendama Euroopa Liidu Küberturvalisuse Amet (ENISA), kuid Eesti teeb ettepaneku, et majutus toimuks eu-Lisa peakontori

infrastruktuuris. Finantssektori osas toetatakse kübernõuete lihtsustamist, vältides topeltregulatsioone. Kui lahendust pole käesolevas paketis, on võimalik ettepanekut esitada ka tulevastes Euroopa Liidu algatustes.

Kristi Värk tutvustas isikuandmete kaitse üldmääruse muudatusi ja Eesti seisukohti. Kõneleja märkis, et erinevad andmeõigust puudutavad õigusaktid koondatakse ühte andmemäärusesse, kuid isikuandmete kaitse üldmäärus jääb eraldiseisvana kehtima. Eestile on oluline, et üldmäärus säilitab tehnoloogianeutraalse olemuse, nagu rahvusvaheline praktika ette näeb. Komisjonis esitatud ettepanekuid seoses tehisintellekti arendusega tuleks käsitleda kui tehnoloogia arendust ning toetatakse määruses teadusuuringute mõiste avamist, mis võimaldab reguleerida tehnoloogiaarendust ja selle raames tundlikute isikuandmete kasutamist asjakohasel õiguslikul alusel. On oluline, et üldmäärus ei piiraks ebaõiglaselt tehisintellekti arendamist avalikus- ega erasektoris ning tehnoloogia arendus peab olema võimalik erinevatel õiguslikel alustel. Komisjon on teinud ettepaneku täpsustada isikuandmete mõistet, kuid Eesti seisukoht on, et isikuandmete mõiste peaks jääma senisesse raamistikku, arvestades tuvastamise võimalusi, ning pseudonüümimise ja tuvastamise küsimusi tuleks käsitleda määruse põhjenduspunktides, kus Euroopa Andmekaitse Nõukogu võiks anda juhiseid. Andmesubjekti õiguste osas ei toeta Eesti piirangut, vaid andmesubjektil peab olema võimalus oma andmetega tutvuda ilma olulisi põhjendusi esitamata. Andmekaitse nõukogu pädevused peavad säilima ning Euroopa Komisjoni rolli ei ole asjakohane suurendada. Rikkumistest teavitamise korra ühtlustamisel toetatakse, et lävend oleks seotud väiksemate ohtudega. K. Värk tõi välja, et Eesti toetab küpsiste salvestamise nõuete lihtsustamist ja nõusolekuväsimuse leevendamist, kuid korduv üle küsimine küpsiste kasutamise kohta peaks toimuma ühtsetel põhimõtetel. Andmekaitse järelevalveasutuste töökoormuse kasvades peetakse vajalikuks suurendada paindlikkust kaebuste menetlemisel, võimaldades prioriteetsete kaebuste kiiremat lahendamist.

Stina Avvo andis ülevaate tehisintellekti Omnibusi määrusest ja ettepanekutest. S. Avvo märkis, et Eesti toetab Euroopa Liidu ettepanekut anda üldotstarbeliste tehisintellekti mudelite ja suurte digiplatvormide järelevalve Euroopa Liidu TI-ametile, rõhutades, et amet saab teha järelevalvet piiriülestele ning süsteemsetele riskidele ega tohi piirata siseriikliku järelevalve tõhusust. Selline lahendus ühtlustab Euroopa järelevalve raamistikku digiteenuste määruse (DSA) kontekstis. Toetatakse VKE-dele ette nähtud lihtsustatud meetmete laiendamist ning kõrge riskiga tehisintellekti pakujate nõuete edasilükkamist, kuid tähtaja määramine peab olema konkreetne. Isikuandmete kasutamist kallutatuse tuvastamiseks ja kõrvaldamiseks toetatakse privaatsuskaitse meetmete rakendamise tingimusel ning eriliigiliste andmete töötlemisel peetakse vajalikuks eraldi põhjendust ning see ei tohi olla vaikimisi lubatud. Lisaks toetatakse „liivakasti“ regulatsiooni loomist Euroopa Liidu tasandil, eeldusel, et see ei tohi takistada siseriiklikku innovatsiooni, seada ohtu põhiõiguste kaitset ega dubleerida riigisiseseid liivakaste. Põhiõigusi kaitsvate asutuste volituste muudatusi pooldatakse tingimusel, et järelevalveprotsessis ei tekiks pudelikaelu ega pädevuste piiranguid. Digi- ja tehisaruoskuste arendamine on oluline innovatsiooni ning konkurentsivõime tõstmiseks, mistõttu peab teadlikkuse tõstmine hõlmama kõiki osapooli.

Urve Tiidus andis ülevaate [majanduskomisjoni arvamusest](#) ja arutelust ning märkis, et komisjon otsustas Vabariigi Valitsuse seisukohti toetada.

Urve Tiidus uuris, kas inimesi on võimalik koolitada oma isikuandmete õigustest ning kaasnevatest riskidest ja kas see on ka Euroopa Liidu jaoks oluline.

Kristi Värk vastas, et isikuandmete kaitse on järelevalveasutuste ülesanne ning nende

kohustusena on jätkuvalt tõsta teadlikkust andmekaitse valdkonnas. Kõneleja tõi välja, et andmekaitse spetsialistid peavad olema igas riigiasutuses ning vajadusel ka erasektoris, eriti suuremate andmetöötlusriskide korral. Nende roll hõlmab koolituste ja teavituste korraldamist, et tagada inimeste teadlikkus isikuandmete kaitse ning andmeõiguste ja -kohustuste osas.

Lisaks jätkab Andmekaitse Inspektsioon koolitustega.

Stina Avvo lisas, et andmeõigusega seotud kursuseid lisatakse ka Digiriigi Akadeemiasse.

Peeter Tali küsis kuidas läheb Digikukruka.

Kristiina Krause tõi välja, et justiits- ja digiminister on Euroopa Parlamendi esindajatele selgitanud Eesti seisukohti, kuid seni puuduvad selged vastused uue ärikukru lahenduse tegelike kasutusjuhtude kohta. Euroopa Komisjoniga toimunud tehnilise taseme kohtumisel ei saanud Eesti samuti veenvaid põhjendusi algatuse vajalikkuse kohta. K. Krause rõhutas, et Eesti seisukoht ärikukru lahenduse ehamõistlikkuse osas kogub järjest enam toetust teistelt liikmesriikidelt.

Peeter Tali võttis arutelu kokku ning tegi ettepaneku toetada Vabariigi Valitsuse seisukohti kooskõlas majanduskomisjoni arvamusega.

Otsustati:

2.1. toetada Vabariigi Valitsuse seisukohti kooskõlas majanduskomisjoni arvamusega (konsensus: Vladimir Arhipov, Katrin Kuusemäe, Luisa Rõivas, Aivar Sõerd, Peeter Tali, Kadri Tali, Tarmo Tamm, Urve Tiidus).

(...)

(allkirjastatud digitaalselt)
Peeter Tali
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Roosmarii Kukkk
protokollija

Väljavõte õige
Roosmarii Kukkk
Euroopa Liidu asjade komisjoni konsultant